

Morgenbladet 24.3.06

Utenriksanalyse: Fredens kvinner

Stein Tønnesson

Historiker og fredsforsker. Kinas fremvekst som stormakt, «krigen mot terror».

Jeg tror kvinner vil spille en raskt økende rolle i det internasjonale arbeidet for fred.

Den norske nobelkomité har et flertall av kvinner blant medlemmene – Sissel Rønbeck, Inger Marie Ytterhorn og Kaci Kullmann Five – og har de tre siste årene tildelt Nobels fredspris til to kvinner, iranske Shirin Ebadi i 2003 og kenyanske Wangari Maathai i 2004. Disse tildelingene har bare i liten grad rettet opp den skjevheten at kun tolv kvinner har fått prisen siden 1901. Det knytter seg spenning til om komiteen på nytt vil gi prisen til en kvinne i 2006, etter avbruddet med Atomenergi-rådet og Mohammed ElBaradei i 2005. En av de mulighetene som ikke ble brukt i fjor, var å gi prisen kollektivt til et utvalg på tusen av verdens kvinner, representert av et mindre utvalg som ville komme til Oslo og motta prisen som en erkjennelse for den innsatsen mil-

ten her er som vanlig en mann, den tidligere finske president Martti Ahtisaari, som i fjor ledet det teamet som meklet fred mellom opprørs-/frigjøringsbevegelsen GAM i Aceh og den indonesiske regjeringen. Antonia Potter ved Senter for humanitær dialog i Genève har i en serie artikler nylig undret seg over at kvinner, med deres store evne som tilretteleggere for dialog i mange mindre profilerte sammenhenger, har gjort seg så lite gjeldende i den fremste rekken av fredsmeklere. Kun fire av 61 sentrale FN-stillinger for fredskeeping er besatt av kvinner. Det vil trolig endre seg hvis det skulle lykkes å få en kvinnelig generalsekretær som etterfølger for Kofi Annan.

Potter nevner noen unntakskvinner, som har spilt en ledende rolle i fredsprosesser: Monica McWilliams and Pearl Sagar i Nord-Irland, som sørget for at fredsavtalen der fikk med punkter om utdanning, helsejenester og menneskerettigheter. Heidi Taglia-

vini som arbeider for FN i Georgia, Carolyn McAstkie, som gjør det samme i Burundi, og Betty Bigombe som forsøker å skape kontakt mellom regjeringen i Kampala og Herrens motstandshær for å gjøre slutt på grusomhetene i det nordlige Uganda. Hun kunne også nevnt Hilde Frafjord Johnsons innsats i Sudan.

Jeg tror kvinner vil spille en raskt økende rolle i det internasjonale arbeidet for fred. Sammen med menn vil de etter hvert sørge for å anlegge et bevisst kjønnsperspektiv på alle fredsprosesser. Det er noe av hovedmålet for den handlingsplanen som Norge fremla på den internasjonale kvinnedagen 8. mars, for gjennomføring av FNs Sikkerhetsråds resolusjon 1325 om kvinner, fred og sikkerhet. Resolusjonen slår fast betydningen av at kvinner deltar «i all fredsbevarende og fredsbyggende virksomhet». Selv om denne resolusjonen ble vedtatt med allmenn tilslutning i 2000, har den ikke hatt særlig store virk-

ninger foreløpig. Handlingsplanen, som er utarbeidet i nært samarbeid med en forskningsgruppe på PRIO (Helga Hernes, Torunn Tryggestad og Inger Skjelsbæk), fremhever at krig og konflikt rammer kvinner, menn, gutter og jenter på forskjellige måter, og at disse forskjellene må tas systematisk hensyn til. Det har skapt debatt at handlingsplanen går så sterkt inn for å øke kvinneandelen i politiet og forsvaret. Kritikerne mener vi bør legge vekt på å forebygge konflikt i stedet for å øke antall mennesker i uniform. Da jeg var med CARE Norge til Niger i januar, traff jeg ministeren for kvinnespørsmål og fikk møte hennes kvinnelige livvakt, i full uniform. Hun skulle snart forlate sin trygge jobb, dra til Darfur og beskytte kvinnene der mot militsenes overgrep. Hun ble for meg et sterkt argument for at det trengs kvinner i alle fredsbevarende styrker. Det gjelder også de norske styrkene som forhåpentlig snart skal på FN-oppdrag i Darfur.